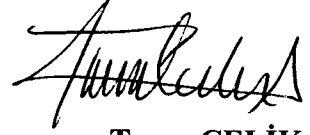

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet NURİ ERSOY** tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ıncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 05.02.2020

Tuma ÇELİK
Mardin Milletvekili

17 Ocak 2020 tarihinde Mimarlar Odası, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, Şehir Plancıları Odası Diyarbakır şubeleri ve Dünya Miras Alan eski Yönetiminden oluşan teknik heyetle birlikte sokağa çıkma yasaklarının devam ettiği Diyarbakır ili Sur ilçesinde incelemeler yapılmıştır. Teknik heyet tarafından Sivil mimari örneği yapılar ve tescilli Anıtsal yapılara ilişkin Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun kent dokusuna uygun olmayan, bilimsel ve teknik yöntemleri göz ardı eden kararlar aldığı belirtilmiştir. Bu durum Bakü'de 1 Haziran 2019 tarihinde gerçekleşen 43. Dünya Miras Komitesi toplantısı Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) toplantısında '*Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri'nin dokusunu etkileyecek tüm projelerin durdurulması*' gerekliliği kararı ile bir kere daha kanıtlanmış. '*Alanın Orta Çağ'a ait kent dokusu bozulmuş durumda olduğu*' bilgisi STK'lar ve Meslek örgütleri tarafından açıklamalarla ve raporlarla defalarca belirtilmiş olmasına rağmen UNESCO tarafından da bir kere daha tescillenmiştir. Bu bağlamda; Kurulun kent dokusunun bozulmasına sebebiyet veren en önemli araç olduğu açıkça görülmektedir.

İnceleme yapan ekip Kentsel sit alanı olan Sur'un bu bölgesinde yıkımla başlayan ve yeni yapılaşmayla devam eden süreci değerlendirilmiştir. Diyarbakır'ın, özellikle de Sur'un özgün kent mimarisine yabancı, kimliksiz, 'modern', 'soylulaşmış' bir kent inşa edilmek istendiğini belirtilmiştir.

Yıkım bölgesinde bulunan Tarihi Tescilli Sivil Mimari Örnekleri ve Tarihi Tescilli Anıtsal yapıların mevcut durumu (yerinde bulunup bulunmadığı veya hasar durumu) dikkate alınarak inceleme yapılmıştır.

İncelemeler sonucunda; *“Günümüze kadar üzerindeki çok sayıda anıtsal ve sivil mimari örnekleriyle özgün sokak yapısını korumuş olan Yenikapı sokak, yapılan dönüşüm projesiyle birlikte sağlı sollu yıkılarak 7 metrelik bir sokaktan 15 metrelik bir caddeye dönüştürülmüştür. Bu yıkımla birlikte Surp Giragos ve Keldani Kiliselerinin dükkanları, avlu duvarları yok edilmiş, Paşa Hamamı'nın avlu duvarı kaldırılmış, birçok evin tamamı veya yarısı yıkılıp bütünlüğü bozulmuş, yolun güney yakasının ise tamamen yıkılıp yok edildiği görülmüştür. Sokak üzerinde inşa edilen yeni yapıların ise geleneksel sokak cephe dokusuna tamamen aykırı olduğu, ticari amaçlı kullanım için tasarlanan kütlenin ortalama kat yüksekliğinden daha yüksek bir şekilde yapıldığı gözlemlenmiş”* olduğu belirtilmiştir.

Bu bağlamda;

1. Alanda 49 adet tescilli yapı yıkılmıştır. Mimarlar Odası Diyarbakır Şubeye Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.12.2018-2335 tarih/sayılı yanıtın da bu 49 adet yapıdan 6'sının tescilinin kaldırıldığı belirtilmiştir. Ancak; ilgili yönetmeliğe göre parseldeki tescil kararı sadece üstündeki yapıyla değil, parsel sınırıyla korunmaya alınmıştır. Parseldeki yapı yıkılmış olsa da tescil kararının kaldırılmaması gerekirken, kurum 6 adet tescilli parselde bu koruma kararını neden işletmemiştir?
2. Onlarca Sivil mimari örneği yapı yıkılmış, yıkılan yapılara ait orijinal yapı malzemeleri alanda bulunamamıştır. Orijinal yapı malzemeleri nerededir? Bakanlığınızın bilgisi dahilinde bir alanda depolanmakta mıdır?
3. Koruma Amaçlı İmar Planı'nın özgün kent dokusunu korumaya yönelik aldığı parsellerde birleştirme(tevhid) yapmama kararının ihlali hangi yasal mevzuata dayandırılmıştır?
4. Alandaki tescilli yapıların yıkımları Kültür Bakanlığı uzmanları gözetiminde mi yapıldı? Bu konuda Koruma kurulunun kararları yeniden incelenecek midir? Kurul kararları bilimsel ve teknik raporlar içermekte midir?
5. Bazı tescilli Sivil Mimari Örneği ve Korunması Gerekli Çevresel Değerli Yapıların bir bölümünün yıkılarak fiili araç yolu olarak kullanıldığı, ayrıca başta Yenikapı sokak olmak üzere birçok sokağın Sur'un geleneksel kent planına aykırı bir şekilde genişletildiği, bunun sonucunda da birçok tescilli ve çevresel değerde korunması gerekli yapının yıkıldığı tespit edilmiştir.(673 ada 98-99 parsel) Bu usulsüzlüklere ilişkin bakanlığınız tarafından açıklama yapılacak mı?